

Spokornost – bistvena sestavina krščanskega življenja

Herezija o »sladkem krščanskem življenju«

Z velikim veseljem sem že takoj od začetka sprejemal drugi vatikanski cerkveni zbor in njegove izjave, vse presijane in prepojene z veselim Jezusovim oznanilom za vse človeštvo in za vse stvarstvo. Prijatelj me je povabil, da sem bil po televiziji »navzoč« ob odprtju koncila. Kakor iz mojega srca – tako se mi je zdelo – so prihajale besede papeža Janeza XXIII., ko se je v otvoritvenem govoru obrnil zoper »črnoglede preroke, ki vedno napovedujejo nesreče ... in ki niso zmožni videti nič drugega kakor zablodo in propad ... Cerkev se je vedno upirala zmotam in jih pogosto obsojala z največjo strogostjo. Dandanes pa Kristusova nevesta raje uporablja zdravilo usmiljenja kakor orožje strogosti. – Cerkev bolj odpira oživljajoče studence nauka, ki razsvetljuje ljudi s Kristusovo lučjo, in jim tako pomaga razumeti, kaj v resnici so, kaj je njihovo vzvišeno dostojanstvo in njihov namen ... S tem, da koncil zbira najboljše energije Cerkve in si prizadeva za to, da bi bilo človeštvo deležno veselega oznanila odrešenja, na neki način pripravlja in utrjuje pot do tiste edinosti človeštva, ki je potrebna kot nujna podlaga za to, da bi zemeljsko občestvo prišlo do podobnosti s tistim nebeškim občestvom, kjer je »resnica kraljica, ljubezen postava in razsežnost večnost« (sv. Avguštin).«

Konec otvoritvenega govora je bil nenarejeno topel, preprosto ponižen in obenem goreča prošnja za božjo pomoč, posebno po posredovanju Marije, po kateri se je Bog tako rekoč po materinsko sklonil k človeškemu rodu. Ob pogledu na govornika, sklicatelja koncila, je človeka nehote prevzela misel: »To je zares božji mož. Drugi vatikanski cerkveni zbor začenja novo obdobje Cerkve in s tem novo obdobje odrešenjske zgodovine v znamenju nečesa velikega! V znamenju tistega »veselja in upanja«, ki ga naklanja človeštvu živi Bog Jezusa Kristusa!«

Proti koncu koncilskih zasedanj sem na neki Marijin praznik stopil v neko cerkev prav tedaj, ko je duhovnik bral na prižnici evangelij, v katerem žena blagruje Jezusovo mater. Ko je duhovnik prebral evangelij, je začel pridigo s ponovitvijo evangelijske besede: »Blagor telesu, ki te je nosilo, in prsim, ki so te dojile.« Nato pa je slovesno nadaljeval: »Jaz pa vam pravim: Blagor zakoncem zdaj po koncilu!«

Ljudje so radovedno napeli oči in ušesa tako obetajočemu začetku. Zdelo se mi je, da so neredki olajšano dvignili glave in da jih je prevzelo nekaj takega, kakor prevzame človeka tedaj, ko je bil vržen v deročo reko in se je moral dolgo in s skrajnimi močmi bojevati zoper valove in vrtince, da bi ne utonil, končno pa se je še z zadnjimi močmi le rešil na zeleno, sončno obrežje. Tudi jaz sem pazljivo prisluhnil. A nisem dvignil glave, temveč se mi je nehote sklonila – pod težo nekakšne nejasne, toda izrazito temne in bridke slutnje.

Ne! Niti za trenutek nikoli nisem podvomil in ne dvomim, da je bil drugi vatikanski koncil v svoji celoti v skladu z božjo voljo in da se bodo Kristusove obljube Cerkvi – in po njej svetu (ki ga je »Bog tako ljubil, da ...«: Jn 3,16) – natanko izpolnile. Toda kakšna razočaranja bomo morali prestati, koliko razvalin krščanskega (in prav zato tudi »človeškega«) življenja izkusiti, preden bo prišlo do tiste resnične prenove, kakršno si je zamišljal papež Janez Dobri! Kolikšno opustošenje duš (pa ne mislim »platonsko«!), kolikšno gorje bo prej potrebno, če se bomo vdajali utvaram, da bo »po koncilu« vse šlo gladko in brez bojev (predvsem seveda zoper lastni egoizem, ki ga bomo več ali manj nosili v sebi vsi ljudje do konca sveta)! Te misli so me že tedaj kar preplavile.

»Blagor zakoncem zdaj po koncilu!« Ta pridigarjev stavek se mi je tako rekoč zajedel v dušo in ni hotel iz nje. Ostal mi je neizbrisno v spominu kot znamenje za vsakršen naivni »optimizem« (ki je dostikrat zakrinkan pesimizem) glede vsega »koncilskega«. Že tedaj sem bil sicer prepričan, da pridigar nikakor ni pomislil na vse tisto, kar sem jaz razbral iz onega stavka in kar je on pobral nekako iz ozračja, ki je zavelo že vse naokoli: »Zdaj po koncilu bo šlo vse bolj gladko ...« Nekako zareklo se mu je. Vendar je izrekel občutje premnogih, ki jih je bolj ali manj okužilo tisto, na kar je

misлил znani zagrebški nevropsihiater dr. Anđelko Vujatović, ko je na študijskem duhovniškem zborovanju izjavil: »Glavna herezija naše dobe je herezija o ‹dolce vita cristiana›« (Glas Koncila, 5. 3. 1969; in še 7. 12. 1969).

Koncil sam v svojih besedilih seveda ni čisto nič okužen s tistim, kar zdaj že deset let po končanem cerkvenem zboru ogroža premnoge ude Cerkve po vsem svetu in v vseh krogih – herezija o »sladkem krščanskem življenju«.

Tudi glede zakona samega in glede družinskega življenja se koncil zelo jasno zaveda, da še daleč ne gre vse z lahkoto in gladko. Spomnimo se le na eno mesto: »Za stanovitno izvrševanje obveznosti, ki jih zahteva krščanska poklicanost v zakonu, se zahteva nadpovprečna krepost; zato bodo zakonci, z milostjo okrepljeni za sveto življenje, vztrajno gojili trdnost v ljubezni, velikodušnost in duha požrtvovalnosti ter si vsega tega izprosili z molitvijo« (CS 49).

O Cerkvi v splošnem pa pravi cerkveni zbor, da je poklicana na pot neprestanega prizadevanja za vedno novo spreobrnjenje, zato pa tudi na pot spokornosti; saj bi drugače ne bilo mogoče reči, da se »zvesto drži Kristusove zapovedi ljubezni, ponižnosti in zatajevanja« (C 5). »Kakor je Kristus delo odrešenja izvrševal v uboštvu in ob preganjanju, tako je Cerkev poklicana, da stopi na isto pot, da bi ljudem posredovala sadove odrešenja ... Za izvrševanje svojega poslanstva sicer potrebuje človeških sredstev, vendar pa ni postavljena za to, da bi iskala zemeljsko slavo, temveč za to, da bi tudi s svojim zgledom razširjala ponižnost in zatajevanje ... In ker ima v svoji sredi grešnike, je hkrati sveta in vedno potrebna očiščevanja ter nikoli ne preneha s pokoro in prenavljanjem« (C 83).

Polno je še drugih koncilskih besedil, ki prav tako ali še jasneje pričajo, da drugi vatikanski cerkveni zbor niti malo ne govori v prid hereziji o »sladkem krščanskem življenju« (ki pa kaj kmalu postane grenko, mnogokrat nedopovedljivo bridko). O tem bi se zlahka prepričali že iz Herderjevega »terminološkega indeksa« za besedila drugega vaticanskega koncila. Na 26 mestih govorijo o »pokori« ali »spokornosti«; na 11 mestih o »zatajevanju«; na 5 mestih o »mrtvenju« (mortificatio); na 11 mestih o »spreobrnjenju«.

Zakaj je potrebna spokornost?

Čisto gotovo drži, da spokornost ni v krščanstvu prvo in največje. »Spreobrnjenje« (metanoia), kakršno je Jezus zahteval od svojih učencev že takoj, ko je prvokrat oznanil, da se je približalo božje kraljestvo (Mr 1,15), ni povsem isto kakor »spokornost«. Spreobrniti se pomeni spremeniti grešno pot, na katero je kdo stopil, in stopiti na pot, ki nam jo odpira Jezus. To je hoja za Kristusom, bistvena za veliko novo gibanje in dinamiko, ki se je začela v Jezusu. Tu je prvo in največje, v nekem oziru edino – ljubezen.

Kristus nikoli ni učil, da se morajo njegovi učenci »rešiti telesnosti«, zatreti svoje čute in čustva, znebiti se »sveta«. Biti »duhoven« človek pomeni v krščanstvu to, da se dam voditi Svetemu Duhu, Duhu poveličanega Kristusa.

To so vedeli tudi tisti stari cerkveni očetje, ki jih danes preveč radi dolžimo platonskega »spiritualizma« ali celo »maniheizma«. Vendar pa so vedeli še nekaj drugega – da je sicer res ljubezen navsezadnje edini kristjanov zakon, da pa je pogoj za takšno ljubezen odprava in vedno novo odpravljanje ovir, ki nasprotujejo ljubezni do Boga in bližnjega. Vedeli so, da je potrebno očiščenje in vedno novo očiščevanje »studentev tako naše dejavnosti kakor tudi naše miselnosti, očiščevanje najglobljih brezen naše čutnosti in čustvenosti, začeniši z našo domišljijo ... Brez tega je popolnoma zastonj upati na to, da bi delovali v skladu z »agape«, da bi nas nagibala »agape«, in še bolj zastonj upati, da bi prepoznali božji smisel te »agape«. Gre tu za nenehen boj, najprej zoper duha gospodovalnosti, nato zoper duha gole posesti in egoističnega uživanja sveta. Prav nobena stvar ne more premagovati tega trojnega poželenja kakor to, da se neprestano upiramo slehernemu ustavljanju na enem mestu, slehernemu ustoličevanju na eni točki, sleherni samovšečnosti ob uresničitvah, pa naj bi bile tudi najboljše. Povrh tega je potrebna tukaj vedno znova poživljena čuječnost zoper vsakršno odrevenelost v »že narejenem«, zoper vse konservatizme, ki bi hoteli nadomestiti iznajdljivo zvestobo, predvsem pa morda zoper tisti konformizem non-konformistov, ki je še najslabši zglavnik, kar jih je iznašla

lenoba z reformatorskimi zahtevami.« Tako pravi eden najboljših poznavalcev stare krščanske duhovnosti, L. Bouyer.¹ S tem pa smo tudi povedali, zakaj je potrebna spokornost.

Cerkvene očete je o tem poučila ne le lastna izkušnja, marveč tudi Kristus in predvsem On, ki »je vse poznal in ni potreboval, da bi kdo o kom kaj povedal, zakaj vedel je sam, kaj je v človeku« (Jan 2,25).

Jezus nikdar in od nikogar ni zahteval take »spokornosti«, ki bi uničila ali »potlačila« telesne ali duševne (in duhovne) moči in darove – tega niti dovolil ne bi. Pač pa je rekel: »Če hoče kdo hoditi za menoj, naj se odpove samemu sebi in vzame vsak dan svoj križ ter hodi za menoj ... Če kdo pride k meni in ne sovraži (tj. zapostavi) svojega očeta in matere in žene in otrok in bratov in sester, vrh tega tudi svojega življenja, ne more biti moj učenec. Kdor ne nosi svojega križa in ne hodi za menoj, ne more biti moj učenec« (Lk 9,23; 14,26). Daniel Rops pripominja k temu: »Trpka načela smo posladkali, kakor da bi jih človeška usta ne mogla več prenašati« (245). Papež Pavel VI. pa je (31. 8. 1966) tem istim Jezusovim besedam pristavil: »Kdor izmed nas bi mislil, da bo življenje Cerkve prenovil s tem, da odstrani zatajevanje samega sebe, da se znebi nadlog, majhnih in velikih, kakršne so Cerkev lastne in zadevajo bodisi zaradi moralnih zahtev bodisi v skladu s priznanimi asketičnimi navadami, ta ne bi pravilno razlagal temeljnih zahtev evangeljskega duha. In ravno iz takšnega evangeljskega duha prejema Cerkev svojo življenjsko moč – iz molččega izvrševanja tistih kreposti, ki pomenijo zatajevanje, spokornost, hkrati pa resnično krepitev Kristusovega učenca: iz potrpežljivega prenašanja trpljenja, iz zveste pokorščine, iz stroge preprostosti, iz hoje za Kristusom križanim.«

Dovolj jasno je: spokornost je res bistvena sestavina krščanskega življenja. Brez tega – in brez resnega molitvenega duha, ki ga pa brez spokornosti sploh ni – postanemo sprijena sol, ki ni za nič drugega več, kakor da se proč vrže in jo ljudje pohodijo. Sprijena sol! Ali ni to najboljša razlaga za vse tisto v Cerkev, v družinah in v svetu, zaradi česar moramo biti žalostni?

Marsikomu izmed nas bi nadvse koristilo, če bi večkrat premišljeval stavke, ki jih je napisal bl. Peter Faber uživaškemu plemiču, nato spreobrnjencu: »Jezus je trpel pomanjkanje, jaz živim v preobilju! Jezus je trpel lakoto, jaz pa sem sit! Jezus je bil ubog, jaz pa se oblačim v svilo in škrlat! Jezus je delal do smrtne utrujenosti, jaz pa se izogibljem delu!« Izkusil bi, kako neprimerno lepša, veselejša in močnejša je »krščanskost« (Christ-sein), če ima v sebi tudi tisto bistveno vsebino, ki ji pravimo spokornost. Tedaj nimamo več opraviti s plehko, posladkano vodo, temveč s krepkim vinom, o katerem pravi Sveto pismo, da razveseljuje srce in rodi najboljše stvari.

Anton Strle, Spokornost – bistvena sestavina krščanskega življenja, v: CSS 11(1977)34–36.

Škof dr. Janez Frančišek Gnidovec

»Moli, zatajaj se, ljubi Gospoda Jezusa«

Če naj bo kdo razglašen za blaženega, je med drugim potrebno tudi natančno preučiti vse njegove spise in zapiske, iz katerih je – v povezanosti z vsem drugim – mogoče razbrati, kakšno je bilo njegovo krščansko (duhovno) življenje, ali je dosegalo junaško stopnjo krščanskih kreposti.

Takšnih Gnidovčevih spisov in zapisov se je nabralo nekaj nad 900 tipkanih strani navadnega formata. Razvrstili jih je mogoče na 7 skupin, med njimi tudi 46 strani osebnih duhovnih zapiskov (dobrih sklepov). 1. Pridige iz začetne dobe; 2. »svetni« spisi vzgojitelja srednješolcev v času 1901–1911; 3. pastirska pisma od 1924, ko je postal škof, do 1938; 4. pastirskim pismom podobne poslanice vernikom in/ali duhovnikom; 5. razna navodila duhovnikom glede sklepanja zakonov in podobno; 6. dokumenti, poslani apostolskemu sedežu in njegovim uradom; 7. zasebna pisma, skice za nagovore in osebni duhovni zapiski.

Iz vsega tega človek ob vestnem pretehtavanju pride do sklepa: Škof Gnidovec je bil globoko in povsem nadpovprečno »pobožen«